

Порожна С. Г.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЕВОЛЮЦІЯ ТИПОЛОГІЇ МИСТЕЦЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ В УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА

Стаття присвячена дослідженню еволюції типології мистецької журналістики в українських медіа, яка відображає динаміку культурних і суспільних змін від XIX століття до сьогодення. Розглянуто становлення мистецької журналістики як самостійної підсистеми медіа, що поєднує функції інформування, аналітики, культурного посередництва та формування естетичних смаків. Здійснено порівняльний аналіз наукових підходів до визначення поняття «мистецька журналістика», окреслено її відмінність від культурної журналістики, а також уточнено її типологічні ознаки та соціокультурне призначення.

У дослідженні простежено історичну динаміку розвитку українських мистецьких медіа – від літературно-художніх видань XIX століття («Основа», «Рада», «Киевская старина») до сучасних цифрових проєктів і мультимедійних платформ. Звернено увагу на вплив історичних умов на зміст і жанрову структуру видань: ідеологічну детермінацію радянського періоду, демократичні зрушення доби незалежності та активну цифровізацію останнього десятиліття. Висвітлено роль ключових постатей – Івана Франка, Лесі Українки, Миколи Вороного – у формуванні національної критико-естетичної традиції журналістики про мистецтво.

Особливу увагу приділено сучасним тенденціям – інтеграції мультимедійних форматів, гібридизації жанрів і появі нових каналів комунікації між митцем, журналістом та аудиторією. Розвиток онлайн-платформ, подкастів, арт-проєктів і культурних блогів створює нову типологічну картину мистецької журналістики, де поєднуються елементи есеїстики, візуального сторітелінгу та інтерактивності. Зазначено, що сучасний журналіст культури дедалі частіше виступає не лише як репортер, а як комунікатор, модератор публічного діалогу та куратор мистецького процесу.

У підсумку наголошено, що розвиток української мистецької журналістики визначається поєднанням традицій критичного осмислення культури з новими можливостями цифрової епохи. Її подальше зміцнення залежить від підтримки культурних медіа, підвищення професійної підготовки журналістів-культурологів і розширення міжнародної співпраці. Мистецька журналістика сьогодні постає як важливий чинник формування культурної ідентичності, суспільного діалогу та духовної стійкості українського народу.

Ключові слова: мистецька журналістика, культурна журналістика, цифровізація, жанрові трансформації, мультимедійні формати, культурна ідентичність.

Постановка проблеми. Сучасний медіапростір України функціонує в умовах глибоких соціокультурних і комунікаційних трансформацій, зумовлених процесами цифровізації, гібридної війни та боротьби за інформаційну і культурну ідентичність. У цих умовах мистецька журналістика відіграє ключову роль як інструмент збереження й популяризації національної культури, водночас адаптуючись до нових форматів подачі контенту та зміни аудиторних практик. Традиційна модель культурної журналістики, орієнтована на друковані видання, зазнає глибокої трансформації під впливом діджитал-медіа, мультимедійних технологій та інтерактивних комунікаційних платформ, що зумовлює потребу в науковому осмисленні цих процесів.

Для України проблема еволюції типології мистецької журналістики має особливе значення у контексті утвердження культурної самобутності та протидії інформаційним загрозам. В умовах війни та глобальної конкуренції за увагу аудиторії культурний контент стає не лише засобом просвіти, а й чинником формування національної стійкості та репрезентації українського мистецтва у світі. Водночас спостерігається зменшення частки мистецьких матеріалів у традиційних медіа через комерційний тиск і домінування політичних чи розважальних тем, що ставить під загрозу функціонування культурної журналістики як окремого типу медіадіальності.

Незважаючи на наявність окремих досліджень, присвячених історії розвитку українських мистецьких видань, естетичним функціям медіа чи аналізу жанрової динаміки, типологічний аспект мистецької журналістики у вітчизняній науці залишається недостатньо розробленим. Більшість праць зосереджені на культурологічних або історико-мистецьких вимірах, тоді як системне вивчення типів, форматів, функцій і жанрових моделей мистецької журналістики в контексті цифрової доби є обмеженим. Наукове вивчення еволюції типології мистецької журналістики – від друкованих форм до мультимедійних – є актуальним як для розвитку сучасного українського медіазнавства, так і для практики функціонування культурних комунікацій, що дозволить не лише визначити основні тенденції типологічної динаміки, а й сприяти формуванню стратегічного бачення розвитку українських культурних медіа у глобальному цифровому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні українські дослідження засвідчують зростання наукового інтересу до мистецької журналістики, її функцій, жанрової динаміки та впливу цифровізації на зміст і форми подачі матеріалів. О. Іванова розглядає пресу про літературу як складову мистецької журналістики [1], а І. Тонкіх наголошує на її просвітницькій та аксіологічній ролі у формуванні суспільних цінностей [2].

Г. Горбенко акцентує на трансформації жанрово-типологічної системи українських ЗМІ в умовах цифрової епохи [3]. Подібної позиції дотримуються Мар'яна Глушко та Катерина Пирогова, які аналізують сучасні тенденції розвитку української мистецької журналістики. Зокрема, Мар'яна Глушко досліджує змістову структуру та функції вітчизняних арт-журналів, акцентуючи увагу на їхній ролі у формуванні культурного середовища та популяризації сучасного мистецтва [4]. Катерина Пирогова розглядає арт-журналістику як окрему галузь масової комунікації, визначаючи її типологічні ознаки, тематичну структуру та зв'язки з іншими напрямками культурних медіа [5].

Водночас у науковому дискурсі залишається недостатньо опрацьованою типологічна еволюція мистецької журналістики – від друкованої до цифрової, а також механізми інтеграції жанрових гібридів і мультимедійних форматів у сучасний культурний медіапростір.

Постановка завдання. Метою статті є комплексне дослідження еволюції типологічних особливостей мистецької журналістики в українських медіа від періоду її зародження у XIX столітті до

сучасного етапу цифрової трансформації. Для досягнення мети поставлено завдання проаналізувати історичні етапи розвитку мистецької журналістики, визначити її структурно-функціональні риси та типологічні зміни у контексті соціально-політичних трансформацій і технологічного поступу. Особлива увага приділяється виявленню специфіки жанрово-форматної еволюції мистецьких медіа, інтеграції мультимедійних інструментів і зміні ролі журналіста як культурного комунікатора. Отримані результати мають на меті узагальнити тенденції розвитку української мистецької журналістики та визначити її місце у системі сучасних комунікаційних практик.

Виклад основного матеріалу. Поняття «мистецька журналістика» в українській науці розглядається як спеціалізована галузь журналістики, що зосереджується на висвітленні мистецтва в усіх його проявах. Дослідники підкреслюють, що це журналістика про мистецтво, своєрідна соціальна інституція зі специфічною інформаційною місією. Зокрема, О. Іванова визначає мистецьку журналістику як діяльність, яка задовольняє інформаційні потреби щодо життя і розвитку мистецтва, відстежує стан мистецької сфери, розвиток естетичних смаків суспільства, висвітлює пошуки нового в мистецтві, відображає духовні запити публіки та сприяє вихованню людини через естетичні цінності [1, с. 29]. Оцінний характері такої журналістики пов'язаний з тим, що критичний аналіз творів мистецтва і явищ культури є її центральним змістом. Відповідно, можна виокремити ключові функції мистецької журналістики: інформаційну – оперативне донесення новин зі сфери культури та мистецтва; культурно-просвітницьку – поширення знань про мистецтво, підвищення загального культурного рівня публіки; естетичну – формування й розвиток естетичних уподобань, критичного смаку; комунікативну – налагодження діалогу між митцями та аудиторією; аксіологічну – оцінювання та утвердження естетичних і духовних цінностей [2, с. 249].

Як зазначає К. Рігерт, культурна журналістика виступає «підрозділом журналістики, що включає так звану арт-журналістику» [6, с. 249]. Арт-журналістика охоплює критичні тексти про мистецтво та популярну культуру. Типологічний підхід дає змогу вписати мистецькі медіа в загальну систему журналістики: з одного боку, як один із тематичних «видів» журналістики (мистецька, ділова, політична тощо), а з іншого – як сегмент, що має власні жанрові пріоритети, функції і аудиторію [3].

Українська мистецька журналістика пройшла кілька послідовних етапів розвитку, кожен з яких визначався історичними умовами та особливостями медіасередовища. Перші паростки мистецької журналістики в Україні з'являються ще у другій половині XIX ст., коли в загальнонаціональних часописах починають діяти спеціальні рубрики, присвячені мистецтву. Першим літературно-мистецьким виданням став журнал «Основа» [7, с. 14].

На початку XX ст. мистецька тематика була присутня і в періодиці на західноукраїнських землях та в підросійській Україні – зокрема, у газетах «Рада» та журналах «Киевская старина» літературно-мистецькі відділи знайомили читачів з новинами культурного життя [8, 9]. Уже в цей період визначилися ключові постаті, які поєднували ролі письменників, публіцистів і мистецтвознавців: практично всі визначні інтелектуали кінця XIX – початку XX ст.

Особливо вагомим був внесок І. Франка, Л. Українки, М. Вороного, які виступали як публіцисти-мистецтвознавці та осмислювали мистецтво з позицій націєтворення і духовного поступу. І. Франко не лише творив художню літературу, а й активно рецензував театральні вистави: у різних виданнях протягом 1888–1893 рр. він опублікував понад три десятки рецензій на постановки українських драматургів і на вистави польського театру [10, с. 32]. Л. Українка теж відома своїми публіцистично-критичними працями – у своїх статтях вона окреслювала суспільне значення мистецтва, прагнучи підпорядкувати його прогресивним ідеалам. Вона ставила за мету «спрямувати мистецтво на служіння самим прогресивним ідеалам людства, зробити літературу і мистецтво дієвою зброєю в боротьбі» [11]. М. Вороний, своєю чергою, розгорнув дискусію про оновлення української естетики, публікуючи у 1901 р. у «Літературно-науковому віснику» програмну статтю «Відозва», яку С. Єфремов назвав «маніфестом українського модернізму» [12].

Кардинальні зміни настали в радянський період (1920-ті – 1980-ті рр.), коли мистецька журналістика опинилася під жорсткою ідеологічною цензурою. Держава визначала тематику і тон публікацій, вимагаючи від журналістів підтримувати канони соцреалізму та «правильне» ідеологічне трактування культури. Внаслідок цього зміст мистецьких видань був детермінований партійною доктриною: критика підмінювалася схвальними рецензіями на твори, що відповідали офіційному курсу, а проблемні теми замовчувалися. У цей час розвивалися спеціалізовані радянські журнали

і газети про культуру – зокрема, журнали «Мистецтво», «Україна» та щотижнева газета «Культура і життя» [13].

Увага тодішніх критиків була зосереджена передусім на ідеологічних завданнях видань, применшуючи власне художню вартість змісту. Так, аналізуючи навіть літературно-мистецькі журнали 1920-х рр., радянські пресознавці підкреслювали їхню «вірність партійній лінії», нехтуючи оцінкою естетичного рівня чи внеску цих видань у розвиток мистецтва [14, с. 30]. Водночас поза офіційним дискурсом існувала альтернативна мистецька журналістика – у Галичині міжвоєнного періоду виходили українські часописи, як-от «Вікна», «Назустріч», проте в УРСР інформація про них була заборонена.

Після відновлення незалежності у 1991 році медіасфера України зазнала процесів лібералізації, що створило умови для відродження і диверсифікації мистецької журналістики. У 1990-х роках засновуються авторські проекти та незалежні часописи, які спеціалізуються на культурній тематиці. Наприклад, всеукраїнська газета «День», хоч і суспільно-політична за профілем, стала відома своїми аналітичними матеріалами про історію та культуру, а на телебаченні з'явилися програми на кшталт «Культурний фронт», що пропагували українське мистецтво [14, с. 4]. На межі 2000-х виникають і перші глянцеви журнали та інтернет-видання, присвячені актуальному мистецтву: серед них журнал «Art Ukraine» [15], який став платформою для огляду сучасного візуального мистецтва, літератури, театру. Значно урізноманітнілася типологія медіа, що висвітлюють культуру: окрім суто мистецьких видань, ця тематика проникла у lifestyle-журнали, розважальні та освітні медіа. Мистецтво перестало бути вузькою нішею – його почали розглядати як частину масової культури та повсякденного життя.

Теми мистецтва дедалі частіше з'являлися не лише у спеціалізованих журналах, а й на шпальтах загальнонаціональної преси та новинних сайтів. При цьому спеціалізовані культурні видання відігравали особливу роль у формуванні арт-ринку та критичного дискурсу: вони стали майданчиком для промоції молодих митців, аналізу художніх тенденцій і інтеграції українського мистецтва у світовий контекст [16].

Сучасний етап (від 2014 р. і особливо після 2022 р.) характеризується одночасно викликами воєнного часу і бурхливим розвитком цифрових форматів журналістики. Культурна журналістика переживає переосмислення своєї ролі в умовах

війни та поствоєнної відбудови. Після початку російської агресії питання культури набули стратегічного значення: усвідомлено, що ворог намагається знищити саму ідентичність українського народу, тож збереження і промоція української культури стали частиною інформаційного фронту. У воєнний час суспільний запит на культурну тематику зріс, а медіа почали приділяти більше уваги питанням історії, мистецької спадщини й національної пам'яті. Приміром, у загальнонаціональному телемарафоні новин частка тем культури вийшла на одну з провідних позицій [17]. З'явилися нові цифрові платформи, де культура є ядром контенту, як-от інтернет-журнали «Support Your Art», онлайн-проекти «The Village Україна», «Заборона», «Суспільне Культура» [18–21]. Соціальні мережі перетворилися на канали поширення культурного контенту: журналісти та культурні інституції використовують їх для промоції мистецьких подій, дискусій про культуру, залучення аудиторії до взаємодії.

Важливою тенденцією стало стирання меж між журналістами і культурними менеджерами: сучасний журналіст культури часто виконує роль комунікатора, модератора культурного діалогу, організатора подій. Його завдання – не лише інформувати, а й стимулювати суспільство до осмислення власної ідентичності та творчості. Таким чином, відбувається поступова трансформація журналіста з просто репортера на своєрідного культурного комунікатора, який володіє інструментарієм мультимедіа і здатний говорити з аудиторією різними мовами – словом, звуком, зображенням.

Еволюція типологічних ознак і жанрово-форматного розмаїття мистецької журналістики простежується впродовж усіх етапів. Якщо на початках домінували класичні жанри – рецензія на книгу чи виставу, репортаж з виставки, аналітичний нарис про митця – то з часом формується тенденція до жанрових гібридів. У сучасних культурних медіа часто зустрічаються есеїстичні огляди, що поєднують риси критичної статті і особистого есе, мультимедійні лонгріди, де текст доповнюється відео, аудіо та інтерактивними елементами, арт-подкасти, які суміщають бесіду з митцем і аудіодокументалістику. Тобто жанрова динаміка характеризується синтезом публіцистичного, аналітичного та креативно-художнього підходів. Розширення жанрів пов'язане і зі зміною платформ: перехід від друкованих видань до цифрових екосистем дав змогу експериментувати з формою подачі. Друкована преса зберігає переваги глибо-

кого аналізу та експертності, натомість онлайн-медіа пропонують інтерактивність і мультимедійність.

Типологія мистецької журналістики формувалася паралельно з розвитком медійних технологій і зміною соціокультурного контексту. У XIX – на початку XX ст. домінував аналітично-критичний тип, заснований на рецензії, художньо-критичній статті та фейлетоні. Цей тип відзначався авторською суб'єктивністю, глибоким культурологічним аналізом і орієнтацією на освічену аудиторію. Основна функція – естетико-просвітницька, спрямована на формування смаків і суспільної думки щодо мистецтва.

У радянський період типологія мистецької журналістики зазнала ідеологізації. Відбувся перехід до нормативно-репрезентативного типу, коли головною метою стало не стільки інтерпретування мистецтва, скільки його політична легітимація. Провідними жанрами стали офіційний репортаж, панегіричний нарис, інтерв'ю з «передовими митцями». У структурі типології звузилася оціночна та критична функції, натомість посилилася ідеологічно-виховна, що зумовило спрощення жанрового спектру.

Після 1991 року, в умовах демократизації медіа, мистецька журналістика перейшла до плюралістично-комунікативного типу, який характеризується багатоманітністю форматів і джерел. З'являються авторські огляди, дискусійні публікації, мистецькі ток-шоу, мультимедійні нариси. Основна функція – комунікативна і культурно-модераторська, що передбачає взаємодію між журналістом, митцем і публікою. Типологія стає відкритою системою, де поєднуються як традиційні жанри критики, так і новітні інтерактивні форми.

У цифрову добу формується інтерактивно-мережевий тип мистецької журналістики, для якого характерні конвергенція жанрів, візуалізація контенту та участь аудиторії в створенні змісту. Журналіст уже не лише спостерігач, а куратор культурного простору, який поєднує елементи редактора, аналітика, менеджера й блогера. В межах цього типу жанрова типологія стає динамічною: рецензія трансформується у відеоогляд, інтерв'ю – у подкаст, аналітична стаття – у мультимедійний лонгрід. Такі трансформації свідчать про еволюцію типологічної системи від моножанрової до поліжанрової та мультимедійної моделі.

Інтернет-видання можуть оперативним чином вставляти до матеріалів відео з художніх акцій, аудіокоментарі чи 3D-тури, залучати читачів до обго-

ворення в коментарях. Саме інтерактивність і зворотний зв'язок з аудиторією – визначальна риса новітньої мистецької журналістики. Аудиторія більше не пасивний споживач контенту, а співтворець дискурсу: читачі та глядачі коментують, діляться власними враженнями, пропонують теми, а інколи й створюють користувацький контент. Перехід від монологічної комунікації до діалогічної збагатив журналістику культури, зробивши її ближчою до громади.

Незважаючи на прогрес, сучасна мистецька журналістика стикається з низкою проблем і має окреслені перспективи розвитку. Однією з головних є зниження комерційної привабливості культурного контенту. Багато видань вимушені скорочувати культурні рубрики через низькі прибутки від реклами: масова аудиторія поступається чисельністю споживачам політичних чи розважальних новин, тож культурні проєкти часто існують на дотаціях або грантах [22]. В умовах війни ці виклики загострилися – бізнес менше інвестує в культурні медіа, хоча водночас суспільна потреба в культурі зросла як у чиннику підтримки колективного духу. Ще одна проблема – брак фахової підготовки журналістів-культурологів. Як зауважують експерти, до повномасштабної війни багато медій трактували культуру як щось другорядне, обмежуючись афішами подій чи світською хронікою [17], тому нині не всі журналісти володіють достатньою експертизою, щоб висвітлювати складні теми на кшталт втрати культурної спадщини чи тонкощів мистецьких процесів, що вказує на потребу реформування освітніх програм – запровадження спеціалізацій з культурної журналістики, де майбутні журналісти опануватимуть і теорію культури, і практичні навички висвітлення мистецтва. З іншого боку, на порядку денному – використання нових можливостей діджитал-епохи.

Перспективним є розвиток цифрових проєктів на стику медіа і культури: онлайн-платформи, що агрегують культурний контент, мобільні додатки для віртуальних музеїв, міжнародні колаборації, які дозволяють українським журналістам культури працювати разом із закордонними колегами над спільними темами. За підтримки світової спільноти та через грантові програми українські культурні медіа можуть посилити свою присутність на глобальній арені, донести світові правду про українську культуру та її виклики у воєнний час.

Висновки. Еволюція мистецької журналістики в Україні відображає загальні тенденції розвитку національної культури та медіасфери. Від перших літературно-художніх видань XIX століття до сучасних цифрових платформ вона пройшла шлях від просвітницьких і критичних публікацій до інтерактивних мультимедійних форматів, що поєднують текст, звук і візуальний контент. Сучасна мистецька журналістика виконує не лише інформаційну, а й культурно-комунікативну функцію – сприяє популяризації українського мистецтва, формує естетичний смак і підтримує національну ідентичність, особливо в умовах воєнних і соціальних викликів.

Разом із тим вона стикається з низкою проблем – зниженням комерційної привабливості культурного контенту, браком фахових кадрів і загрозою поверхневого висвітлення мистецьких тем у мас-медіа. Подальший розвиток галузі пов'язаний із поглибленням типологічних досліджень, інтеграцією новітніх цифрових технологій, розширенням міжнародної співпраці та зміцненням зв'язку між журналістикою, культурними інституціями й суспільством. Саме це забезпечить українській мистецькій журналістиці здатність залишатися провідним інструментом культурного діалогу та духовного самоствердження нації.

Список літератури:

1. Іванова О. А. Преса про літературу: номінація, дефініція, методологія. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2008. Т. 33. С. 29–33.
2. Тонкіх І. Ю. Етика висвітлення проблем культури в інтернет-виданні «gazeta.ua». *Журналістика. Філологія. Медіаосвіта / Всеукр. наук.-практ. конф.* 2014. URL: <http://dSPACE.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4294/1/Tonkih.pdf> (дата звернення: 15.10.2025).
3. Горбенко Г. В. Результати роботи Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка за 2016–2017 навчальний рік. *Інтегровані комунікації*. 2017. № 3. С. 92–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/integcommu_2017_3_21 (дата звернення: 15.10.2025).
4. Глушко М. Мистецькі журнали в сучасній Україні: особливості контенту. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2016. № 29. С. 47–57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnam_2016_29_7 (дата звернення: 15.10.2025).

5. Пирогова К. Арт-журналістика в системі комунікаційного простору на прикладі видання "Телекритика". *Вісник львівського університету. серія: журналістика*. 2014. Т. 39, № 1. С. 92–97. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Jur_2014_39\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Jur_2014_39(1)_15) (дата звернення: 15.10.2025).
6. Riegert K., Roosvall A., Widholm A. Cultural journalism. *Oxford research encyclopedia of communication*. 2018. URL: <https://oxfordre.com/communication/view/10.1093/acrefore/9780190228613.001.0001/acrefore-9780190228613-e-796> (дата звернення: 15.10.2025).
7. Основа: южно-руській літературно-учений вѣстник. 1861–1862 : систематичний покажчик змісту / І. Однопозов та ін. Київ : М-во культури та інформ. політики України; Нац. іст. б-ка України, 2023. 163 с. URL: https://nibu.kyiv.ua/media/uploads/2024/06/14/osnova_2_red.pdf (дата звернення: 15.10.2025).
8. Опанашук П. В. Газета «Рада» як осередок українського національно-культурного руху (1906-1914 рр.). *Наукові записки з історії України*. 2008. № 24. С. 26–31. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/6414/1/Наукові%20записки%20з%20історії%20України%20-%202007.%20Вип.%2019.pdf> (дата звернення: 15.10.2025).
9. Негодченко О. П. Журнал «Киевская старина» (1882–1906) як оригінальне та унікальне явище української культури. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2007. Т. 21. С. 85–91. URL: https://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/21/21/negodchenko.pdf (дата звернення: 15.10.2025).
10. Roy U. I. franko about performances of foreign drama on the stage of the theater “ruska besida” (1888–1894) (based on the materials of the daily newspapers “kurjer lwowski”, “gazeta lwowska”, “dilo” 1888–1894). *Humanities science current issues*. 2021. Vol. 3, no. 40. P. 30–41. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-3-5> (date of access: 15.10.2025).
11. Леся Українка в історії журналістики. *Національний університет біоресурсів і природокористування України*. URL: <https://nubip.edu.ua/news/lesya-ukrayinka-v-istoriyi-zhurnalistyky-0> (дата звернення: 15.10.2025).
12. History | Твоя бібліотека. *History | Твоя електронна бібліотека*. URL: <https://uahistory.co/pidruchniki/slonyovska-ukraine-literature-10-class-2018-profile-level/27.php> (дата звернення: 15.10.2025).
13. Українська бібліотечна енциклопедія. *Українська бібліотечна енциклопедія*. URL: [https://ube.nlu.org.ua/article/Культура%20і%20життя%20\(часопис\)](https://ube.nlu.org.ua/article/Культура%20і%20життя%20(часопис)) (дата звернення: 15.10.2025).
14. Середа О. Українська мистецька преса Галичини 20–30-х рр. ХХ ст.: історіографія проблеми. *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики*. 2010. № 2. С. 29–46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZPNDZP_2010_2_5.
15. Artukraine. *ARTUKRAINE*. URL: <https://artukraine.com.ua/about> (дата звернення: 15.10.2025).
16. Русаков С. С. Мистецькі журнали як чинник формування українського артринку наприкінці ХХ – початку ХХІ століття. *Culturological almanac*. 2024. № 3. С. 363–369. URL: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.3.43> (дата звернення: 15.10.2025).
17. Журналістика культури: чому вона важлива під час війни. Конспект вебінару Тетяни Пушнової – Академія викладачів журналістики. *Академія викладачів журналістики*. URL: <https://www.jta.com.ua/knowledge-base/zhurnalistyka-kultury-chomu-vona-vazhlyva-pid-chas-viyny-konspekt-vebinaru-tetiany-pushnovoi> (дата звернення: 15.10.2025).
18. Your art. URL: <https://supportyourart.com/> (date of access: 15.10.2025).
19. Статті рубрики «культура» – the village україна. *The Village Україна*. URL: <https://www.village.com.ua/village/culture> (дата звернення: 15.10.2025).
20. *Суспільне культура*. URL: <https://suspilne.media/culture/> (дата звернення: 15.10.2025).
21. *zaborona*. URL: <https://zaborona.com/> (дата звернення: 15.10.2025).
22. Дорогою ціною: як держава фінансує культуру під час війни. *Рубрика*. URL: <https://rubryka.com/blog/financing-culture-during-war> (дата звернення: 15.10.2025).

Porozhna S. H. EVOLUTION OF THE TYPOLOGY OF ART JOURNALISM IN UKRAINIAN MEDIA

The article explores the evolution of the typology of art journalism in Ukrainian media, reflecting the dynamics of cultural and social transformations from the 19th century to the present day. It examines the formation of art journalism as an independent subsystem of the media that combines the functions of information dissemination, analytical interpretation, cultural mediation, and the shaping of aesthetic taste. A comparative analysis of scholarly approaches to defining the concept of “art journalism” is conducted, highlighting its distinction from cultural journalism and clarifying its typological characteristics and sociocultural role.

The study traces the historical dynamics of Ukrainian art media development – from the literary and artistic publications of the 19th century (Osnova, Rada, Kievskaya starina) to contemporary digital projects and multimedia platforms. Attention is paid to the impact of historical contexts on the content and genre

structure of publications: the ideological constraints of the Soviet period, the democratic transformations of the independence era, and the active digitalization of the past decade. The role of key figures such as Ivan Franko, Lesia Ukrainka, and Mykola Voronyi in shaping the national critical and aesthetic tradition of art journalism is emphasized.

Special attention is devoted to current trends, including the integration of multimedia formats, genre hybridization, and the emergence of new channels of communication between artists, journalists, and audiences. The development of online platforms, podcasts, art projects, and cultural blogs has created a new typological landscape for art journalism, where elements of essay writing, visual storytelling, and interactivity coexist. It is noted that the modern cultural journalist increasingly acts not only as a reporter but also as a communicator, moderator of public dialogue, and curator of artistic processes.

In conclusion, the development of Ukrainian art journalism is defined by the combination of critical cultural reflection with the new opportunities of the digital era. Its further advancement depends on strengthening cultural media support, improving the professional training of cultural journalists, and expanding international cooperation. Today, art journalism serves as an essential instrument in shaping cultural identity, fostering public dialogue, and supporting the spiritual resilience of the Ukrainian nation.

Key words: art journalism, cultural journalism, digitalization, genre transformations, multimedia formats, cultural identity.

Дата надходження статті: 27.10.2025

Дата прийняття статті: 20.11.2025

Опубліковано: 29.12.2025